

Slimību profilakses un kontroles centrs

Veselīgo pašvaldību tīkls Latvijā

Pasaules Veselības organizācijas Veselīgo pilsētu programma un Nacionālais veselīgo pašvaldību tīkls

Pasaules Veselības organizācijas (PVO) Veselīgo pilsētu programma (Healthy Cities) ir pirmā programma, kur PVO sadarbojas tieši ar vietējām autoritātēm vietēja līmeņa veselības veicināšanas jautājumu risināšanai. Saskaņā ar Veselīgo pilsētu programmu, katra dalībvalsts arī var veidot savu Nacionālo Veselīgo pilsētu/pašvaldību tīklu, lai koordinētu Veselīgo pilsētu darbību nacionālajā līmenī, sniegtu metodoloģisku atbalstu, palīdzētu ar veselību veicinošu programmu un darba plānu izstrādi, organizētu regulāras kontaktpersonu tikšanās un apmācības.

Veselīgo pilsētu programma koncentrējas uz veselības iekļaušanu politisko un sociālo jautājumu darba kārtībā, kā arī uz sabiedrības veselības stiprināšanu lokālā līmenī. Tā uzsvēr vienlīdzību veselības jautājumos, vietējo pārvaldes līdzdarbību, solidaritāti, starpsektoru sadarbību un nepieciešamību pēc darbībām, kas vērstas uz veselību nelabvēlīgi ietekmējošu faktoru novēršanu.

Veselīga pilsēta ir tāda, kas pastāvīgi rada un uzlabo fizisko un sociālo vidi, kura paplašina tos kopienas resursus, kas ļauj vietējiem iedzīvotājiem savstarpēji atbalstīt vienu otru, pildot visas dzīves funkcijas un attīstot viņu maksimālo potenciālu [1].

Papildus informācija:

- **Veselīgākas un laimīgākas pilsētas visiem/ Mēru Kopenhāgenas vienošanās**
- **Pasaules Veselības organizācijas Veselīgo pilsētu programma**
- **Pasaules Veselības organizācijas pārstāvniecība Latvijā**
- **Jūrmalas pilsēta**
- **Baltijas reģiona veselīgo pilsētu asociācija**

Nacionālais veselīgo pašvaldību tīkls Latvijā

NACIONĀLAIS VESELĪGO PAŠVALDĪBU TĪKLS

Lai sekmētu „Sabiedrības veselības pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam” izvirzīto mērķu īstenošanu veselības veicināšanas jomā un veicinātu pašvaldību iesaisti iedzīvotāju veselības veicināšanā un sniegtu metodisku atbalstu pašvaldības autonomās funkcijas (likuma „Par pašvaldībām” 15.panta 6.daļa) - iedzīvotāju veselīga dzīves veida un sporta veicināšana - veikšanā, Veselības ministrija (VM) sadarbībā ar Slimību profilakses un kontroles centru (SPKC), Latvijas Pašvaldību savienību, Pasaules Veselības organizācijas pārstāvniecību Latvijā un Rīgas Stradiņa univer-

sitātes Sabiedrības veselības fakultāti ir izveidojusi Nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla koordinācijas komisiju.

Nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla koordinācijas komisija ir konsultatīva institūcija, kuras galvenais mērķis ir veicināt un konsultēt Nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla izveidošanu, attīstīšanu, koordināciju un monitoringu Latvijā, balstoties uz Pasaules Veselības organizācijas vadlīnijām un dokumentiem. Ar komisijas funkcijām un uzdevumiem varat iepazīties mājaslapas sadaļā "**NVPT reglamentējošie dokumenti**".

Nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla mērķis ir sekmēt labās prakses piemēru, pieredzes un ideju apmaiņu starp pašvaldībām, atbalstīt pašvaldības un sniegt tām metodoloģisku atbalstu dažādu sabiedrības veselības un veselības veicināšanas jautājumu risināšanā lokālā līmenī un paaugstināt pašvaldību darbinieku izglītību sabiedrības veselības un veselības veicināšanas jautājumos, tādējādi atbalstot veselības, labklājības un vienlīdzīgu iespēju attīstību reģionālajā līmenī.

Dalība Nacionālajā veselīgo pašvaldību tīklā ir brīvprātīga un bezmaksas. Tā ir kustība, kurā var iesaistīties visas pašvaldības, kas vēlas darboties veselības veicināšanas jomā, izpilda noteiktus kritērijus saistībā ar veselības veicināšanu un aizpilda pieteikuma dokumentus.

NACIONĀLAIS VESELĪGO PAŠVALDĪBU TĪKLS (NVPT)

DAĻA NO PASAULES VESELĪBAS ORGANIZĀCIJAS VESELĪGO PILSĒTU KUSTĪBAS

Mērķi

- sekmēt pieredzes apmaiņu starp pašvaldībām
- atbalstīt pašvaldības veselības veicināšanas jautājumu risināšanā
- paaugstināt pašvaldību darbinieku izglītotību veselības veicināšanas jautājumos

Dalība NVPT ir

- brīvprātīga
- bezmaksas

Piedalīties var ikviens pašvaldība, kas izpilda noteiktus kritērijus

Ko iegūst pašvaldība iesaistoties NVPT?

- atpazīstamība un statuss
- konsultatīvs atbalsts
- bezmaksas semināri
- pieredzes apmaiņa
- materiāli par veselīgu dzīvesveidu
- jauni kontakti un tikšanās

Lai iesaistītos NVPT nepieciešams

- pašvaldības domes atbalsts un lēmums par dalību
- starpsektoru vadības komisija, kas nodrošinās NVPT kritēriju īstenošanas uzraudzību
- atbildīgais darbinieks – tīkla koordinators
- atbildīgā politiskā amatpersona

Kā iestāties NVPT?

domes lēmums

pieteikuma veidlapa

domes priekšsēdētāja parakstīta vēstule ar apņemšanos:

- nodrošināt nepieciešamos resursus
- atbalstīt NVPT kritēriju ieviešanu
- īstenot veselību veicinošas aktivitātes
- piedalīties NVPT ikgadējās sanāksmēs

veseligapasvaldiba@spkc.gov.lv

NVPT koordinācijas komisija

- lemj par uzņemšanu un statusa "Veselīga pašvaldība" piešķiršanu

Pašvaldība

- regulāri īsteno veselību veicinošas aktivitātes
- katru gadu aizpilda monitoringa veidlapu

Materiāls sagatavots 2015. gadā

Vairāk informācijas par uzņemšanas kārtību un kritērijiem:
www.spkc.gov.lv sadaļā Veselības veicināšana / NVPT Latvijā

Veselības ministrija

Slimību profilakses un kontroles centrs

Lai kļūtu par Nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla dalībnieci, pašvaldībai ir

Jānodrošina šādas minimālās prasības:

1. pašvaldības domes atbalsts un lēmums par dalību tīklā;
2. jānozīmē atbildīgais darbinieks (tīkla koordinators);
3. jāidentificē atbildīgā politiskā amatpersona (piem., domes deputāts);
4. jāizveido vai jāidentificē starpsektoru (starpnozaru) vadības komisija, kas nodrošinās Nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla kritēriju īstenošanas uzraudzību. Ja pašvaldībā darbojas sociālo lietu, veselības lietu vai cita komisija, kurā regulāri tiek izskatīti arī jautājumi saistībā ar sabiedrības veselību, veselības veicināšanu, atsevišķu Starpsektoru vadības komisiju nav nepieciešams izveidot, ja vien pašvaldība pati to nevēlas. Tīkla kritēriju īstenošanu un uzraudzību ir iespējams risināt iepriekšminēto komisiju ietvaros, pieaicinot citu sektoru pārstāvjus (izglītības, sporta, vides, attīstības, sociālās, veselības sektora u.c.);
5. jāaizpilda pieteikuma **veidlapa**, kurā norāda informāciju par tīkla koordinatoru, politisko amatpersonu, starpsektoru komisiju, tīkla attīstībai paredzētajiem resursiem un pašvaldības jau veiktajām aktivitātēm veicināšanas jomās;
6. jā sagatavo pašvaldības domes priekšsēdētāja parakstīta vēstule ar apņemšanos:
 - nodrošināt nepieciešamos resursus Nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla noteikto kritēriju īstenošanai;
 - atbalstīt Nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla kritēriju ieviešanu, īstenojot veselību veicinošas aktivitātes;
 - piedalīties Nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla ikgadējās sanāksmēs;

Pieteikuma veidlapu, domes protokola izrakstu un domes priekšsēdētāja parakstītu vēstuli skenētā veidā aicinām sūtīt NVPT sekretariātam uz e-pastu: **veseligapasvaldiba@spkc.gov.lv**

Pašvaldības saistības, darbojoties Nacionālajā veselīgo pašvaldību tīklā:

1. jāīsteno darbs pie apstiprināto NVPT **kritēriju** izpildes
2. reizi gadā jāinformē tīkla koordinācijas komisija par pārskata periodā īstenotajām aktivitātēm, aizpildot monitorīnga **veidlapu**.
3. regulāra dalība tīkla aktivitātēs – dalība tīkla koordinatoru sanāksmēs, semināros, pieredzes apmaiņas braucienos u.tml.
4. tehnisks atbalsts SPKC aktivitāšu organizēšanā – informācijas izplatīšanā, tehniskā organizēšanā u.c.

Galvenie ieguvumi pašvaldībām iesaistoties Nacionālajā veselīgo pašvaldību tīklā:

- Atpazīstamība un statuss;
- Metodoloģisks un konsultatīvs atbalsts sabiedrības veselības veicināšanas programmu un darba plānu izstrādē pašvaldībā;
- Bezmaksas PVO apmācības un semināri;
- Pieredzes un labās prakses apmaiņa Latvijas pašvaldībās, kā arī pieredzes un labās prakses apmaiņas iespējas ar citu valstu Nacionālo veselīgo pilsētu/pašvaldību kustības dalībvalstīm;
- Jauni kontakti un regulāras tikšanās;
- Jaunākā informācija un materiāli par veselīgu dzīvesveidu un veselības veicināšanu.

Īstenojot dažādās aktivitātes veselības veicināšanas jomā un kļūstot par veselīgu pilsētu vai novadu, Jūsu pašvaldība kļūs sakoptāka, pievilcīgāka vietējiem un citu pašvaldību iedzīvotājiem, kā arī tūristiem un biznesa partneriem. Kā arī Jūsu pašvaldības iedzīvotājiem tiks radīta iespēja kļūt veselīgākiem un darbaspējīgākiem. Tie vairāk uzticēsies pašvaldībai, aktīvāk iesaistīsies pašvaldības organizētajās aktivitātēs un pasākumos, kā arī vairāk identificēs sevi kā pilntiesīgu pašvaldības locekli.

2012.gada 20.decembrī Saeima apstiprināja „Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2014.-2020.gadam”, kas tiks ņemts vērā, plānojot 2014. - 2020.gada Eiropas Savienības struktūrfondu līdzekļu izlietojumu Latvijā. VM un SPKC plānojot veselības veicināšanas pasākumiem paredzēto Eiropas Savienības struktūrfondu līdzekļu izlietojumu Latvijā, pašvaldības dalība Nacionālajā veselīgo pašvaldību tīklā tiks uzskatīta par priekšrocību aktivitāšu un finansējuma piesaistei, ja šāds finansējums būs pieejams.

Aktīvāku darbu ar pašvaldībām un to iesaistīšanu Nacionālā veselīgo pašvaldību tīklā koordinācijas komisija uzsāka 2013.gadā, kad 2013.gada 1.martā notika pirmā koordinācijas komisijas sēde, kurā tika pārrunāti Nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla kritēriji, darba plāns, iestāšanās un monitoringa prasības pašvaldībām. 2013.gada sākumā SPKC sadarbībā ar VM, PVO pārstāvniecību Latvijā, Baltijas reģiona Veselīgo pilsētu asociāciju un PVO sadarbības centru Veselīgām pilsētām un pilsētvides veselībai Baltijas reģionā, organizēja divu dienu semināru 5. un 6.martā Jūrmalā Latvijas pašvaldību pārstāvjiem, kas bija izteikuši interesi iestāties Nacionālā veselīgo pašvaldību tīklā.

Lai sniegtu metodisku atbalstu pašvaldībām, 2011.gada 29.decembrī ar Veselības ministrijas rīkojumu nr.243 apstiprinātas **"Vadlīnijas pašvaldībām veselības veicināšanā"**.

Šajā materiālā apkopota citu valstu labās prakses pieredze un ieteikumi dažādām iniciatīvām, ko iespējams īstenot arī Latvijas pašvaldībās iedzīvotāju veselības veicināšanai pasākumu tematiskajās grupās - veselīga uztura, fizisko aktivitāšu, seksuālās un reproduktīvās veselības, garīgās veselības un mutes veselības veicināšanā un atkarību slimību, infekcijas slimību, kā arī vardarbības mazināšanā.

[1] PVO Health Promotion Glossary- http://www.who.int/hpr/NPH/docs/hp_glossary_en.pdf

©SPKC 2016. Visas tiesības rezervētas.